

"א גליציאנער שטיקל תורה..."

בו יבואו עניינים שונים על סדר פרשיות התורה

בהנחיית גדולי הדורות מאורי גאליציה

כולם אהובים כולם ברורים

לחדש ולהעמיק בדת נפש משיבת מתן נחילאל

פרשת שמיני || גיליון רל"ט

תנור וכירים יותץ.

בחידושי מהרש"א לשבת דף קי"א. (ד"ה לא) חידש, דכמו דאמרינן באדם דטבילה בזמנה מצוה, הוא הדין נמי טבילת כלים בזמן מצוה, ובפני יהושע לביצה י"ח. הקשה עליו מספרי – הובא בפירוש רש"י פרשת שמיני בפסוק תנור וכירים יותץ טמאים הם וטמא יהיה לכם – מלמד שאם רצה להשהותן בטומאה רשאי, ומבואר דטבילת כלים בזמן לאו מצוה. ולעניות דעתי נראה, דשאני טהרה שעל ידי שבירה מטהרה על ידי טבילה, דהא ביומא ח'. פליגי אי הזאה בזמנה מצוה דמקשינן הזאה לטבילה או לא (עיין קידושין כ"ה). גבי הזה על הלשון דרבנן מדמי הזאה לטבילה, ומגילה כ'. – איתקיש טבילה להזאה, ובר"ש סוף מסכת פרה ותוספות נזיר ס"א: (ד"ה דילמא) דנכרי אין לו טהרת טבילה משום דאיתקש (להזאה), הרי דשאני לן טהרה על ידי הזאה מטהרה על ידי טבילה, ואם כן מכל שכן שיש חילוק בין טהרה דשבירה לטהר דטבילה בזה, ואם כן אין ראיה מה דתנור וכירים דרשאי להשהותן בטומה, שהרי מה דטבילה בזמנה מצוה אין זה משום שלא להשהות הטומאה, רק משום דבזמנה מצוה, ושהויי מצוה לא משהינן, וכתוספות יומא פ"ח. (ד"ה מכלל), ואם כן בטהרת שבירה דלא איתקש לטבילה לא הוי בזמנה מצוה...

שו"ת חזון נחום החדשות ח"ב סימן י"ז לגאה"ג רבי נחום וויידענפעלד אב"ד דאמבראווא¹

...ובגוף דברי המהרש"א דטבילה בזמנה מצוה גם בכלים והפני יהושע תמה עליו מהא דאיתא בתורת כהנים – תנור וכירים יותץ טמאים יהיה לכם דאם רצה להשהותן בטומאה רשאי, הנה כפי הנראה הבין הפני יהושע בטעמא דטבילה בזמנה היא כדי שלא יבוא לידי תקלה, ואם כן אם איתא דבכלים הוי מצוה, אם כן לא היה רשאי להשהות תנור וכירים רק היה מחויב לנותצן, אבל אני תמה, דהא על כרחך טבילה בזמנה מצוה גזירת הכתוב היא, ולא מהאי טעמא דתקלה לפי מה דמסקינן ביומא ח'. לרבי יוסי דסובר טבילה בזמנה מצוה מכל מקום לא מקשינן הזאה לטבילה, וביאור תוספות שם ד"ה מקשינן, דהזאה בזמנה אינה מצוה, מדלא הדר קרא וחטאו ביום השלישי, אלא טבילה בזמנה לבתר הזאה הוי מצוה, והיינו דהדר קרא וחטאו ביום השביעי בשביל – ורחץ, יעויין שם.

אם כן לפי זה אדם הטמא אינו מוזהר כלל שיזה עליו ויוכל לאחר [את] ההזאה כמה שירצה, רק לבתר הזאתו השניה יהיה אימת שיהיה, מצוה עליו לטבול תיכף, הרי דאינו משום תקלה כלל, דאם כן היה גם ההזאה מצוה, וכיון דהזאה אינה מצוה, ויוכל להשהות ההזאה כמה שירצה רק לאחר ההזאה איכא עליו מצות טבילה בזמנה, ועל כן גזירת הכתוב הוא. ואם כן בכלים נמי איכא למימר דטבילה בזמנה מצוה, אבל שבירת כלי חרס לאו מצוה היא כמו הזאה וזה ברור בעיני. שו"ת אמרי יושר ח"ב סימן קפ"ח ללגאה"ג רבי מאיר אריק אב"ד בוטשאטש טארנא ויאזלאוויץ

ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו שקץ הם את הנשר ואת הפרס ואת העזניה. [שקץ הוא לא יאכל – לא תאכלום].

... איברא הא מיבעיא לי, דאף אם תמצא לומר דחצי שיעור אסור מן התורה בכל מקום ולא שנא לן בין איסורי עשה לאיסורי לא תעשה, אכתי מיבעיא לי בהנך איסורין שאינם לא בעשה ולא בלא תעשה, רק איסורי תורה גרידא דלא אתי אלא מריבויא דקראי, חצי שיעור מינייהו מה תהיה עלייהו, ונציג פה איזה מהם לדוגמא. איסור דלא תאכילום דמרבין ביבמות קי"ד. משרצים וטומאה ודם דרבי בהו קראי יתירי להזהיר גדולים על הקטנים דלא ליספו להו בידים, ומינייהו ילפינן לכל התורה כולה כמו שכתב הרמב"ם פרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ"ז, וב[שולחן ערוך] אורח חיים הלכות שבת סימן שמ"ג בטורי זהב ובמגן אברהם שם.

¹ ציינו הממו"ל שבקובץ דרך כוכב מיעקב צוין לשו"ת אמרי יושר שגם כתב כך והבאנוהו כאן.

ועיין פרי מגדים באשל אברהם שם ס"ק ג' שהחליט אין לוקין על זה, ואף שנותן נבלה לקטן בפיו ממש, מכל מקום לא לקי עלה כיון דנפיק מדרשא ומקרא יתירא וליכא לאו מפורש, וכל מדרשא דינו כחצי שיעור דאיסור תורה יש ולא מלקות, וכן כתב בפתיחה כוללת לאורח חיים ויעיין שם.

ובמשבצות זהב שם סעיף קטן א' סותר את משנתו בזה וכתב שוב דלוקין על זה ומיפסל לעדות מן התורה יעויין שם, ומבחיילת כבוד תורתו אישתמיטתיה בזה דברי רבינו הגדול הר"א מזרחי על התורה פרשת שמייני [סימן י"א בפסוק י"ג], שהביא שזהו מחלוקת הרמב"ם ורבינו ישעיה דלהרמב"ם אין לוקין על זה מפני דפשטיה דקרא הוא על האוכל, ומיתורא דקרא ילפינן גם על המאכיל ומשום הכי אין לוקין.

אבל רבינו ישעיה כתב בפירושו לתורת כהנים דלוקין על זה מן התורה כאלו אכלו בעצמו והביאם גם כן הרב בעל קרבן אהרן בפירושו על התורת כהנים סדר שמייני פרק ה' יעויין שם(*)...

(*) הר"א מזרחי סתם ולא פירש מי הוא רבינו ישעיה זה שחולק עם הרמב"ם בין זה, אם הוא הראשון שחיבר תוספות רי"ד על קידושין ותענית וספר המכריע והוא רבינו ישעיה מטרנאני, או שהוא האחרון נכדו של הראשון שהובאו פסקיו על הרוב בשלטי גיבורים סביב האלפסי בשם ריא"ז.

וגם הרב בעל קרבן אהרן בפירושו על התורת כהנים שם לא פירשו, עד שבא הרב בעל קרית ספר [המבי"ט - רבינו משה בן יוסף מטרנאני] בסוף הלכות מאכלות אסורות (ומובא בשאלות ותשובות בית יהודא להרב מהר"י עייאש חלק יורה דעה סימן מ"ה) ופירש לנו שהוא רבינו ישעיה מטרנאני ז"ל יעויין שם.

ואם כן הוא הראשון ונקרא גם כן הזקן נגד נכדו רבינו ישעיה האחרון שהיה בר ברתיה (שאלות ותשובות הרמ"ע מפאנו ושם הגדולים ערך רבינו ישעיה), ונתוודע לנו איפוא מזה כי מלבד החיבורים הנזכרים וכתבי יד שזכר מהם הרב בעל שם הגדולים [להחיד"א ז"ל] חיבר גם כן פירוש על התורת כהנים והיה ביד הר"א מזרחי שכן הביא ממנו הרבה פעמים בספרו שם, ובעל קרבן אהרן מחבר הפירוש על התורת כהנים לא ראה אותו, ובעל שם הגדולים לא ידע מזה.

וגם מלבד תוספותיו על קידושין ותענית וספרו המכריע חיבר גם כן תוספות גם על שאר מסכתות והובאו על הרוב בשיטה מקובצת על מסכת בבא קמא, וגם ביאור על ספר שופטים וספר שמואל שנדפסו זה כביר בווינא, ובעל שם הגדולים לא זכר מכל זה מאומה.

שו"ת תורת ח"ן [חקירות מושכלות וכו'] על ענייני עשה דוחה לא תעשה וכו' [לגאה"ג רבי חיים נתן דעמביצער ראבד"ק קראקא³

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח וגו'.

ופירש רש"י - שהיה אהרן בוש מלכנס, לכך אמר לו משה למה אתה בוש, לכך נבחרת, וכבר הלכו בו נמושות, ולי הדל נראה לפרש על פי מה שהקשו המפורשים על מה שהקריב אהרן עגל בן בקר לחטאת כדי לכפר על עון העגל, הלא אמרו חכמנו זכרונם לברכה - אין קטיגור נעשה סניגור.

והנה ראיתי בספר כלי חמדה על התורה [לגאה"ג רבי מאיר דן פלאצקי אב"ד דוואהרט בפולין] שמביא מה ששמע מפה קדושת אדמו"ר הגאון הקדוש זצוקללה"ה בעל מחבר הספר שפת אמת שתיירץ - כיון דבתשובה מאהבה קיימא לן דזדונות נעשו כזכיות וליכא כאן קטיגור כלל, ולכן היה אהרן יכול להקריב פר ועגל, והיה כפרה על חטא העגל כיון דהיה תשובה מאהבה, והקטיגור בעצמו נהפך לסניגור, ולא שייך בזה אין קטיגור נעשה סניגור ודפח"ח.

ועל פי זה נראה לי ליישב דעת רש"י, דלכאורה קשה, מה היה אהרן ירא, אחרי דמשה רבינו ע"ה בעצמו ציוה לו על כך, אכן על פי האמור למעלה נוכל לומר דמשום הכי היה אהרן ירא ובוש לגשת להקריב את עגל בן בקר לחטאת, משום דאין קטיגור נעשה סניגור, וזה הוא ידוע כי סימן מובהק לתשובה מאהבה הוא הבושה מעבירה שעשה, וסימן יפה לאדם שהוא

² מגדולי הפוסקי בדורו של הבית יוסף, התייחס לצאצאי התוספות רי"ד, נולד בסאלוניקי שביוון לאביו בשנת רנ"ז [אביו שהיה ממגורשי ספרד הגיע לשם שלוש שנים קודם לכן - גירוש ספרד אירע בשנת רנ"ב] ובשנת רע"ח עלה לאה"ק והפך לתלמידו המובהק של גאון ישראל מהר"י בירב שאף סמכו יחד עם רבינו הבית יוסף.

לפי המקובל עמדו הם יחד - המבי"ט ורבינו הבית יוסף יחד עם המהר"י בן לב לצד הנגידים דונה גרציה ודון יוסף נשיא לתמכם ב'חרם אנקונה' שגזרו אז כדי לתת את נקמת קדושי אנקונה שעלו על המוקד, הי"ד, בסערה רבתי זו שהתרחשה בעולם המסחר היהודי באותם הימים [החרם החל באלול שנת שט"ז], עמדו פוסקים מזה ומזה, הללו מצדדים ב'הסכמה' שגזרו הקהילות של יהודי פיזארו וכדומה שלא לסחור על יד נמל אנקונה [עיין מאמרו של ר' שמואל הכהן ויינגרטן ב'סיני' נ"ג שפקפק על עמידת מרן הבית יוסף לצד המבי"ט והמהריב"ל - 'שבשטא כיון דעל על' שם עמ' ע"ב], והללו מצדדים להיפך, שסכנה היא זו וכו', והחרם עצמו החזיק לזמן קצר, והנמל בעיר אנקונה שותק, אך לא לזמן רב, אך פעולת החרם פעלה שלא חזר לקדמותו, והיקף המסחר בו פחת. [היה זה אחד מהמקרים שבו יד ישראל שהיתה שלטת ברבים מענפי המסחר השיבה לראשי האינקוויזיציה ימח שמם מעט כגמולם בראשם, וכמו סווארי הנמל בסאלוניקי שהיו כמעט כולם יהודים והחרימו סחורות ספרד וכו' ואכמ"ל בזה ובפרשת גדולה דונה גרציה וחתנה הנ"ל שעמדו לימין כלל ישראל והצילו יהודים רבים והחלו ליישב את אה"ק וחידשו את היישוב בפרט בטבריה וכו']. מרן המבי"ט נפטר בליל אחרון של פסח שנת ה' אלפים ש"מ כאשר כתב בנו הגאון הגדול רבי יוסף בהקדמת ספרו 'צפנת פענח' [השבוע מלאו 445 שנה לפטירתו].

³ תלמידו של מרנא ורבנא רבינו שלמה קלוגער שאף סמכו להוראה [חוץ מסמיכת הגרד"ב מייזעלס אב"ד קראקא וווארשא והמהר"ן חיות], ועיין בהמשך הספר בעמ' צ"ב בתשובה שם האריך באופן נפלא בדברי הפרמ"ג הללו ומחמת האריכות לא העתקנום לכאן.

ביישן אמרו חכמנו זכרונם לברכה,⁴ ואם כן כשראה משה שאהרן בוש, אם כן סימן מובהק הוא שעשה תשובה מאהבה, לכן אמר לו – למה אתה בוש – והנך מסרב ליקרב, הלא לכך באמת נבחרת, כי על ידי הבושה מוכח שעשית תשובה מאהבה ולא שייך קטיגור כלל כי נעשה סניגור, לכן קרב אל המזבח ועשה וכן"ל ודו"ק.

ספר גולת הזהב [על הל' מילה] – נטע שורק ח"ב – דרשות מהרח"צ – אות שפ"ה לגאה"ג רבי חיים צבי הירש שאטטלאנד דומ"ץ מאדין הסמוך לקאלבסוב

ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה.

... וראיתי בכרתי ופלטתי סימן נ"ח שהקשה דלפי מה שכתב רש"י בזבחים ע"ד: דהיכא דצריך בדיקה מטריפות – [שייך] הקריבהו נא לפחתך, אם כן לרבי מאיר איך בדקו הראיה במקדש – דהוי מיעוט המצוי [לרבי מאיר דחייש למיעוטא], הא שייך משום הקריבהו לפחתך, ותירץ דרק היכא דצריכין לבדוק מכפא דמוחא עד אטמא, שייך הקריבהו לפחתך, אבל באבר אחד לא שייך זה, עי"ש.

ולדעתי המעיין ברש"י שם שכתב – וכיון דאיתחזיק ספק טריפות אין מכניסין אותה לעזרה לשוחטה משום הקריבהו לפחתך, – יראה דכוונתו דאין להכניס דבר שהוא ספק טריפה, ולא מחמת שצריכין לעבוד הרבה בבדיקת כל הגוף, ואם כן גם באבר אחד שייך הקריבהו וכו' אם הוא ספק טריפה.

והנה יש לומר בזה דאיתחזיק ספק טריפה דצריכין להכשיר על ידי בדיקה, שאני מבדיקת הריאה, דדרך כל הכשר שחיטת בהמה כן הוא, ולא שייך בזה הקריבהו וכו', אך בלאו הכי יש לומר דרש"י סבירא ליה כהתוספות בחולין י"ב. דרבי מאיר דחייש למיעוטא הוא רק דרבנן, ונאמר לדידה דאין חילוק בין מיעוט המצוי לאינו מצוי, דתרווייהו רק דרבנן, ורק אנן סבירא לן דלמיעוט שאינו מצוי לא חיישין כלל, וכיון דלרבי מאיר כשר מן התורה ואין בה ספק טריפה רק מדרבנן, לא שייך בזה הקריבהו לפחתך, וגם יש לומר כיון דהוי רק מדרבנן, סבירא ליה לרש"י כשיטת כמה פוסקים דכל איסור דרבנן לא שייך במקדש.

אשר בזה יהיה נכון לפרש דברי רש"י בחולין י"ב. במה שהקשה הש"ס – לרבי מאיר פסח וקדשים מאי איכא למימר⁵, – פירש רש"י קדשים – שלמים, ולמה נקט שלמים, הא גם חטאת ואשם היו הכהנים אוכלים, ואף דקרא דיאכלו אותם אשר כופר בהם מיירי בשלמים, מכל מקום הוה ליה לרש"י להביא רק הקרא דיאכלו כיון דגם בשאר קדשים אכלו הבשר, והלנ"ל יש לומר דבקדשי קדשים שרק הכהנים אכלו במקדש, לכן בזה דחיישין למיעוטא לרבי מאיר הוא רק מדרבנן, לא גזרו במקדש, ואין קושיא מכהנים שאכלו בשר חטאת ואשם, לכן פירש רש"י – שלמים, דהבעלים אוכלין הבשר, דגם לגבייהו הוי מצות עשה כדפירש רש"י בפסחים נ"ט. דאכילת קדשים עשה היא בין הנאכלים לכהנים בין הנאכלים לישראל והבעלים היו אוכלים השלמים בכל העיר, – בזה קשה דניחוש למיעוטא דבהו שייך איסור דרבנן גם כן, ואף שכתב רש"י – אלמא דהכפרה תלויה באכילה, ומשמע דקאי על אכילת כהנים כדאמר הש"ס בפסחים שם וביבמות צ" – מלמד שהכהנים אוכלין ובעלים מתכפרין, יש לומר דגם באכילת הבעלים תלוי הכפרה.

ואחר כך מצאתי באור החיים שם שכתב ואכלו אותם אשר כופר בהם – לצד שהם בעליו ולא לצד שהם כהנים, כי אכילת שלמים לבעלים תהיה הכפרה, עיין שם, ונהניתי מאוד שכוונתי לדבריו הקדושים, ועיין ברש"י פרשת שמיני בפסוק ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה – שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, ובמוסגר שם – והא דלא היו בעת ההוא בעלים, דבעלים הם הכהנים באותו פעם מבואר בסוד הגלגול להארי"ז ז"ל⁶.

ואין להקשות דאיך נאסר אכילת הבעלים בעיר מה שכבר אכלו הכהנים במקדש, דשם לא שייך האיסור דרבנן דאף מאכילת המזבח לא קשה כדמצינו בחטאת העוף הבאה על הספק דאינו נאכל אף שנקרב דמו על המזבח, ועיין בנזיר כ"ט. ובתוספות שם שכתבו דמה שאינו נאכל הוא חומרא דרבנן, וקושיית הש"ס בחולין הוא רק מאכילת הבשר אף שהקרבת היה קרב במזבח מכל מקום מאכילת כהנים קשה.

ועיין בחולין י"ז: לענין בשר נחירה כיון דאשתרי אשתרי, ואף דשם נשאר בתיקו, כבר כתבתי בתשובה אחת דרק לענין איסור דאורייתא מחמירין מספק, ולא לענין איסור דרבנן, ויש לומר דזה לא שייך רק בגוף הדבר שכבר הותר אינו נאסר אחר כך, אבל כאן הבשר שהוא להבעלים עדיין לא הותר.

ויש להעיר בזה על פי דברי הכרתי ופלטתי והפרי מגדים סימן ק"י לענין בהמה שנלקח החצי קודם שנודע האיסור דצריכין להתיר חציה ולאסור חציה דפליגי הפוסקים אם שניהם מותרין או שניהם אסורין, והפרי חדש והכרתי ופלטתי פסקו דחצי

⁴ עיין ברכות י"ב: – כל העושה דבר עבירה ומתבייש בה, מוחלין לו על כל עוונותיו, ועי"ש עוד.

⁵ זה לשון הגמרא בחולין שם י"א: – י"ב. – רב אשי אמר אתיא משחיטה עצמה דאמר רחמנא שחוט ואכול וליחוש שמא במקום נקב קא שחיט אלא לאו משום דאמרין זיל בתר רובא אמר רב אשי אמרינתא לשמענתא קמיה דרב כהנא ואמרי לה רב כהנא קמיה דרב שימי ואמר ליה ודלמא היכא דאפשר לא אפשר דאי לא תימא הכי לרבי מאיר דחייש למיעוטא הכי נמי דלא אכיל בישראל וכי תימא הכי נמי פסח וקדשים מאי איכא למימר אלא היכא דאפשר לא אפשר דלא אכיל אפשיה"נ היכא דאפשר לא אפשר.

והיינו דהמשא ומתן בגמרא שם מהיכא למדנו דהולכין בתר רובא, ורב אשי רצה להביא ראיה משחיטה וכו' כמבואר. והולך ומבאר דקושיית הגמרא היתה דווקא מפסח ושלמים שבהם יש גם אכילה חוץ למקדש, דאי בחטאת ואם דהוי רק אכילה במקדש, שם אין חיישין כיון דלרבנן לא חיישין במקדש וכל חשש מיעוטא דרבי מאיר הוא מדרבנן.

⁶ היינו דבקרבת מילואים לא היו בעלים רק הכהנים וכו'.

מותר וחצי אסור, ועיין שם בפתחי תשובה סעיף קטן ד', ומסקנת האחרונים נראה כהפרי חדש, וגם בנידון דידן יש לומר כן, אך באמת אין אנו צריכים לכל הנ"ל, דגם הכהנים אכלו החזה והשוק בכל העיר, ועיין בזבחים נ"ה. דנאכלין בכל העיר המורם מהם כיוצא בהם, ובגמרא שם – תאכלו במקום טהור – מכלל שהוא טמא, ואיזה זה מחנה ישראל, ואם כן גם בכהנים היה שייך האיסור דרבנן, דרך מה שהיה במקדש גופיה לא שייך איסור דרבנן, ולכך דייק רש"י וכתב שלמים⁷.

ספר שו"ת מנחת הקומץ סימן ט"ז לגאה"ג רבי קלונימוס קלמן צוקערמאן אב"ד יאבלאנאב⁸
זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה וגו'.

וזה לשון המדרש רבה כאן [פי"ג ס"ג] – הדא הוא דכתיב כל אמת אלוקה צרופה – רב אמר לא נתנו המצות אלא לצרף בהן הבריות, אמר רבי יודן ברבי שמעון הבהמות ולויתן הן קניגין של צדיקים לעתיד לבוא, וכל מי שלא ראה קניגין של אומות העולם בעולם הזה [ועיין שולחן ערוך אורח חיים סימן שט"ז בהג"ה] זוכה לראותם לעולם הבא כיצד הם נשחטין, בהמות נותן ללויתן בקרניו וקורעו ולויתן נותן לבהמות בסנפירין ונוחרו, וחכמים אומרים זו שחיטה כשירה [בתמ"ה], והא תנינן בכל שוחטין חוץ ממגל קצירה והמגירה והשיניים שהן חונקין, אמר רבי אבין בר כהנא אמר הקדוש ברוך הוא תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא, עד כאן. וזה לשון חידושי הרש"ש – וקשה, ותיפוק ליה דפסול משום מחובר, ולפי זה יהיה מכאן ראה למה שכתוב בשו"ת רבי עקיבא אייגער ז"ל דדוקא מחובר לאדם פסול, ואך קשה תיפוק ליה משום כח גברא, וכדתנן בחולין [ל"א.] – נפלה סכין ושחטה פסולה – וזבחת ואכלת כתיב, עיין שם, ולדידי לא קשה מידי, דיש לומר דחדא מתרי תלת נקט ליה, דלמסקנא בלאו הכי אז הכל מותר. ואך צריך עיון לפרש האי 'חידוש תורה מאתי תצא' כפשוטו, אחרי דתורתנו הקדושה נצחיית היא ובשום פעם בל ישונה, והוא אחד מעקרי האמונה, ועוד מה חידש לנו רבי אבין בר כהנא בדרשתו – חידוש תורה – על לשון הקרא תורה חדשה, ועוד מה קשה ליה למדרש כאן דפתח ליה ב'הדא הוא דכתיב' וכדרכו בכמה מקומות.

ונקדים להעתיק לשון התנחומא כאן דאיתא שם בשינוי קצת ולפרש כיד ה' הטובה עלינו ועל דרך זה יפורש גם המדרש רבה שלנו, וזה לשונו – זאת החיה וגו', אמר דוד אמת ה' צרופה – בשביל לצרף בריותיו, מה איכפת ליה שיאכלו ישראל בלא שחיטה וכו' תדע לך לעתיד לבוא עושה הקדוש ברוך הוא סעודה לצדיקים מלוית ובהמות בהרי אלף, והיכן היו נשחטים זה לזה מזדווגים שנאמר אחד באחד יגשו, בהמות יגש בלויתן ואוחז בקרניו ובוקע ולויתן מכה אותו בזנבו והורגו, מכאן דשחיטה אינו אלא לצרף את ישראל, עד כאן לשונו.

ולכאורה צריך עיון ראה זה, ואמנם אף כאן אנו צריכים לדברי בעלי המקובלים דעיקר אכילת בעלי חיים אינו רק להעלות הניצוצות הקדושים ולבררם מעמקי הקליפות שנטמעו ביניהם מאז, על ידי חטא אדם הראשון, וכמו שאמרו ז"ל על פה ותתן גם לאשה עמה וגו' לרבות בהמות חיות ועופות, ועל ידי מצות שחיטה ואכילת האדם בברכה נתקנו גם יחד, ועל כן בהמה, לצד גשמה העב צריך שחיטת ב' סימנים, ועוף שהוא קל ממנה סגי בסימן א', ודגים שהמה קלים מכולם [וגם לא חטאו בעץ הדעת ועל כן לא היו בגזירת המבול וזהו הטעם לאכילת דגים בשבת] לא צריכים לשום שחיטה כלל, וידוע דשור הבר גם כן לא נהנה מעץ הדעת כמו הלויתן דהרי עודם חייין וקיימים הם מראשית הבריאה עד היום, ולא היו בכלל גזרת אדם הראשון [כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה על פסוק וכחול ארבה ימים]. ולפי זה לא צריך לשחיטה וכמו הלויתן, וזה שמסיים המדרש, – ומכאן, רוצה לומר מדמצינו בשור הבר דמותר אף בנחירה, על כרחך לא ניתנה שחיטה רק לצרף את הבריות, היינו האדם והבהמה גם יחד, וכדי לתקן חטא אדם הראשון, מה שאין כן שור הבר אין צריך צירוף.

ויש לבאר דקשה ליה להמדרש כאן קושיית הזוהר וזה לשונו – זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה וגו' האי קרא אית לאסתכלא לאו רישא סיפא, רוצה לומר, דפתח בחיה וסיים בבהמה, עיין שם, ועל פי מה שכתבו המקובלים הנזכר לעיל, יפורש הפסוק כך, – זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה – רוצה לומר אותו חיות [הוא"ו במלאפ"ס] שנטמעו בבהמה, אותם תאכלו, ועל כונה זו דווקא, ועל זה מסיים רבי אבין בר כהנא, – אמר הקדוש ברוך הוא תורה חדשה מאתי תצא – חידוש תורה מאתי תצא, רוצה לומר שיהיה נראה כחידוש דבהמה יהיה נאכל על ידי נחירה, אבל באמת אין זה תורה חדש ממש, וכנזכר לעיל, ועל דרך שכתב בעל כלי חמדה [למהרש"ל] לפרש מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, – למה נקרא שמו חזיר, שעתיד לחזור להתירו הראשון, דרוצה לומר דיתחדש טבא החזיר להוולד בו סימני טהרה גם של מעלה גרה, אבל ודאי תורתנו הקדושה לא תהיה מחולפת, עד אין סוף ואפס.

ספר דבש וחלב עה"ת לגאה"ג רבי מנחם מאנדיל קרענגיל מקראקא

יורה צדקה וחסד ימצא חיים וכבוד

ברכות מאליפות אל הנדיבים בעם אשר נטלו על שכמם להיות 'נציבי השנה' לגליונו הנחמד
א"מ רודיצ'ין הרב החסיד רבי יחזקאל צבי הכהן זורגר שליט"א ורעייתו א"מ מנב"ת לרפ"ו ש ולאויש"ט
יתברכו מאת שוכן מעונה בחיי אריכי בני בריכי ומוזני רוחי וסייעתא דשמיא ובריות גופא ונהורא מעליא לעלם ולעלמא ויכולו להיות
תמיד מהנותנים מתוך נחת והרחבת הדעת עד בוא גואל לציון ברחמים גדולים אמן.

⁷ היינו דעל ידי מה שהוכיח מרש"י פרשת שמיני שמצות עשה לאכול הקדשים על ידי הבעלים וכו', אם כן גם מה שהבעלים אוכלים בכל העיר בכל מאכל היה צריך להיאסר אליבא דרבי מאיר דחייש למיעוטא [דאי לאו הכי, ויש רק מצוה לכהנים, היה מותר מה שהבעלים אוכלים לכאורה מכח שרק אכילת כהנים חשובה ובה אין חשש דרבנן כיון דהיא במקדש ודו"ק], כלומר, אחרי שאכלו הכהנים חלק קרבן שלמים בבית המקדש דלהם הותר כיון דלא חיישנן למיעוטא בבית המקדש וכו', נאמר דייאסר לבעלים לאכול בכל העיר חלקו האחר של הקרבן, דהם אינם אוכלים אותו במקדש ושוב חייש רבי מאיר למיעוטא, ושוב אסור לאכול דשמא טריפה היה, והולך ומבאר דאין להקשות על זה כיצד אכלו הכהנים ולהם מותר ושוב לבעלים נאסר, שכבר מצינו כזה והולך ומבאר המקומות שהביא כראיה לזה, ומסיים דאין צריך לכל זה דכיון דהכהנים גם כן אכלו חזה ושוק בכל העיר, שייך גם לגבייהו חשש מיעוטא דרבי מאיר, כיון דאינו נאכל במקדש ואין ההלכה דאין חשש דרבנן במקדש כנ"ל, ושפיר קשה איך אכלו פסח בכל העיר, ולכן פירש רש"י גבי 'קדשים' דהכוונה לשלמים שנאכל בכל העיר וכו'. ואם כן שפיר קשה לרבי מאיר, ולכן מוכרחים ליישב דהיכא דאפשר אפשר וכו' כמבואר בגמרא, ודו"ק.

⁸ ה"ל על ידי בנו של בן דודו הגאבד"ק דבאפאלא הגר"ב צוקערמאן, ובחקדמה מובא שקיבל הסכמה נלהבת בהיות כבר כ"ח שנים מרבינו הגאבד"ק בעל 'עטרת ישועה' שו"ת על שו"ת וכן ה"ק מאטיניא, וכן מרן מהר"א ז"ל להדפיס ספרו, – משפחת אביו ולכאורה אף זקנו, – אביו הג"ר ברוך בענדיט זקנו רבי אברהם מרדכי הסתופפו בצל הקודש בבעלזא [בהקדמה מספר הרב דבאפאלא שאביו הגהמ"ח רב"ב היה ידוע חולי וכאשר נסע להסתופף בצל הקודש בבעלזא כל ימיו, טרם נלב"ע ל"ע בחצי ימיו, – כאשר גברה עליו מחלתו הפציר בבני משפחתו להובילו לעיר בעלזא כדי שיהיה במחיצת רבו מרן מהר"י זי"ע, ולא ארכו לו שם הימים ונפטר שם [תרמ"ו] וקברוהו בבעלזא, ובנו הגהמ"ח עודנו ילד בן עשר שנים].

אחר פטירת אביו למדו בצוותא חדא הוא ובן דודו הג"ר אהרן צוקערמאן [אבי הרב דבאפאלא], ועל אף היות רך בשנים בר י"ד שנים, העיד בן דודו שכבר היו שגורים על לשונו כמה מאות מהר"ש עם הראשונים וכמה הלכות בחלקי השו"ע. [בן דודו הנ"ל זכה גם כן להסתופף בצל מרן מהר"י בכל הימים טובים וכו' כאשר כתב שם בנו בהערה, ואחר כך בעלות בנו מרן מהר"י על כס ההנהגה, בחר בר' אהרן לתלמידו וקבע עמו שיעור עיוני], נסמך להוראה מגאה"ג רבי דובעריש ראפאפורט בעל 'דרך המלך' על הרמב"ם אב"ד שיניאווא וראווא רוסקא, ובהיותו צעיר לימים נתמנה לאב"ד יאבלאנאב שבגאליציה, ונתחבב על כל קהל עדתו, הגאון הגדול מהר"ם שפירא אף כתב אליו בבקשו לבוא להשתקע בלובלין – היות והוא עצמו טרוד וכו' – לבוא למסור השיעורים והיות לר"מ במקומו, אולם הגהמ"ח השיב בשלילה כי טוב היתה לו שבתו ביאבלאנאב שם שקד על דלתי תורה ויכל לסדר חידושי הרבים לדפוס, ספר זרע ברך על אהע"ז, שו"ת על ד"ח שו"ע וס' אמרי ראש על סוגיות הש"ס ועוד, ובעוה"ה בעלות הכרת על יהודי אייראפע, לא נשאר ממשפחתו ומחידושי שריד ופליט ל"ע כי אם חלק אחד זה שהדפיס הרב דבאפאלא. – שכותב שאחר פטירת בנו בכורו של הגהמ"ח הג"ר ברוך בענדיט, לא נשאר משהו ממשפחתו, זכר כולם לחי עוה"ב, ויהא זה זכר לנשמותיהם הטהורות, ויקוי' בהם מאחז"ל אגורה באהלך שתהא שפתותיהם דובבות וכו' תנצב"ה.